

Makalah Akademia

ANAK TIDAK MEMBESAR SEPERTI SEPATUTNYA: HARUSKAH IBU AYAH RISAU?

Oleh

SUWAIBAH MOHAMED

Pusat Pengajian Biologi,
UiTM Cawangan Negeri Sembilan,
Kampus Kuala Pilah, Pekan Parit Tinggi,
72000 Kuala Pilah, Negeri Sembilan

suwaibah298@uitm.edu.my

Editor: Dr Nor'aishah Abu Shah

Malaysia menunjukkan kadar kebantutan yang lebih tinggi (20.7%) berbanding dengan Gaza (7.4%), hampir sama dengan negara bermasalah perang Iraq dan ketinggalan jauh daripada Mexico, Macedonia dan Kazakhstan (Rajah 1).

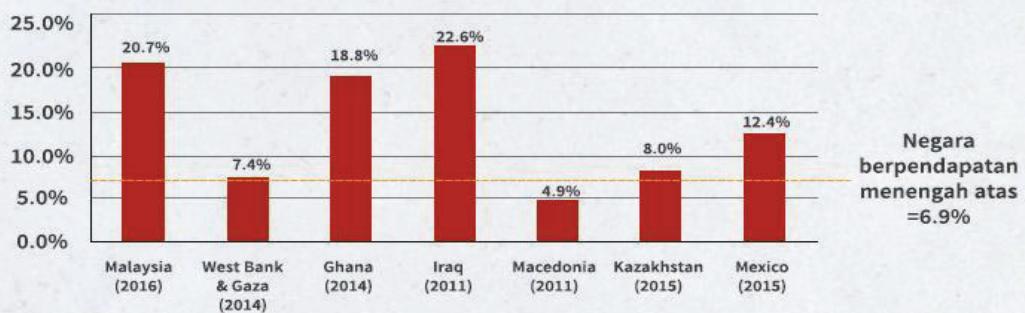

Ini sangat mengejutkan dan tidak sepatutnya berlaku. Selaku negara yang telah keluar daripada sebuah negara berstatus mundur kepada negara membangun yang progresif, masalah berkaitan status kesihatan seperti penyakit berjangkit, kekurangan nutrisi, kadar pertumbuhan kanak-kanak yang rendah seperti yang sering berlaku di negara dunia ketiga yang berpendapatan rendah dan mundur seharusnya tidak berlaku. Ini memandangkan negara kita mempunyai akses kepada makanan dan fasiliti kesihatan yang jauh lebih baik berbanding negara-negara tersebut. Walaubagaimanapun, hal ini sangat mengejutkan kita kerana data di Malaysia menunjukkan sebaliknya.

Jika dilihat dalam konteks negara Malaysia secara keseluruhannya, didapati satu daripada lima kanak-kanak bawah lima tahun (21.8%) mengalami masalah bantut di Malaysia (Jadual 1) berdasarkan laporan Hasil Tinjauan Kesihatan dan Morbiditi Kebangsaan (NHMS) yang telah dilakukan pada 2019. Peningkatan ini mele过asi tahap piawai 20% hingga 30% dan dikategorikan sebagai tinggi di bawah indeks *Public Health Significance*. Berdasarkan petikan akhbar Harian Metro bertarikh 26 Julai 2022, Ketua Pengarah Kesihatan Malaysia, Tan Sri Dr Noor Hisham Abdullah berkata, masalah ini berlaku di semua negeri dengan peratusan tertinggi dicatatkan di Negeri Kelantan (34.0%), Terengganu (26.1%), Pahang (25.7%) dan Putrajaya (24.3%).

KADAR KEBANTUTAN ANTARA NEGARA

Kadar kebantutan di Malaysia dan negara berpendapatan tengah (%)

Rajah 1: Kadar kebantutan di Malaysia dan negara berpendapatan tengah (World Bank 2018)

Sumber: UNICEF/ WHO/World Bank Group: Joint child malnutrition estimates

Definisi bantut menurut kamus Dewan Bahasa dan Pustaka adalah terhalang atau tersekat. Takrifan bantut bukan hanya berkisar berkenaan tinggi rendah seseorang sahaja malah meliputi isu tumbesaran (stunting) disamping kekurangan berat badan (underweight) dan kesusutan berat badan (wasting) (Jadual 1). Jika dilihat dari konteks yang lebih luas, ia meliputi

beberapa isu kesihatan termasuklah kurangnya imuniti badan, psikologi dan perkembangan psikomotor yang boleh memberikan kesan jangka panjang yang negatif terutama kepada perkembangan kanak-kanak di negara ini selain menyebabkan golongan itu mudah dijangkiti penyakit kerana memiliki sistem imuniti yang lemah serta masalah kognitif di usia remaja dan dewasa.

Masalah bantut yang tidak dirawat juga akan memberi impak kepada perkembangan psikomotor, psikologi, sosial, *Intelligence Quotient* (IQ) dan *Emotional Quotient* (EQ) dan sekaligus memberi kesan jangka panjang kepada fungsi intelektual. Ini akan menjadikan prestasi pembelajaran di sekolah, kurang peluang mendapat pekerjaan dan mempunyai berpendapatan yang rendah apabila dewasa (Tan Sri Dr Noor Hisham Abdullah). Dengan mengambil kira kesan jangka panjang ini, isu bantut ini perlu diberi perhatian serius oleh semua pihak terutama ibu bapa, pihak kerajaan, dan masyarakat secara keseluruhannya. Mengenalpasti punca dan masalah bantut serta langkah-langkah mengurangkan dan mengawali masalah ini adalah amat penting. Antara sebab yang dikenalpasti ialah penggunaan botol susu dalam memberi susu, minuman atau makanan serta penggunaan puting kosong menyebabkan kanak-kanak tidak berminat untuk makan atau minum makanan secara betul dan sihat. Selain itu juga, status sosio ekonomi keluarga juga memainkan peranan penting kerana tempat tinggal kawasan sama ada tinggal di bandar atau di luar bandar, pendapatan isi rumah, kumpulan etnik, pekerjaan dan tahap pendidikan turut menjadi faktor kanak-kanak bantut. Berdasarkan survey yang dijalankan, risiko dikatakan lebih tinggi dikalangan mereka yang tinggal di luar bandar, keluarga berpendapatan rendah, bapa tidak bekerja dan ibu berpendidikan rendah. Hal ini berkait rapat dengan dengan kekurangan zat makanan dan juga tabiat pemakanan yang tidak sihat yang diperaktikkan oleh keluarga tersebut.

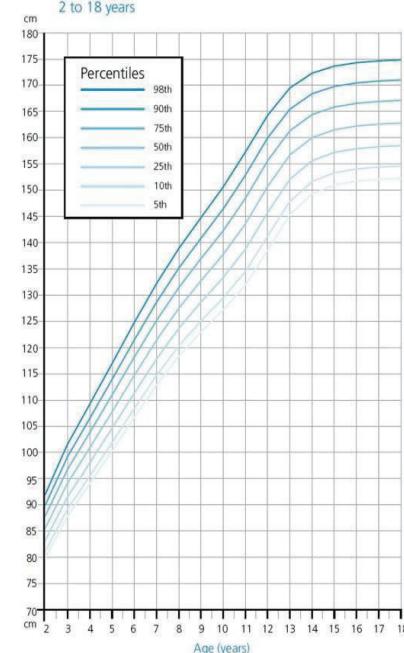
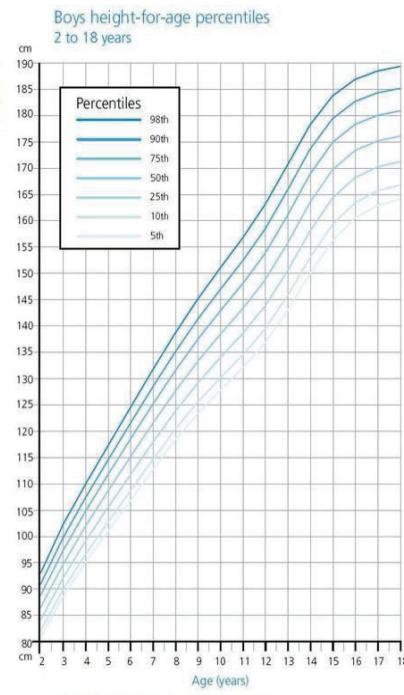
Jadual 1: Tren status nutrisi bagi kanak-kanak dibawah umur 5 tahun di Malaysia

Sumber: <https://www.fernleaf.com.my/en/stories-and-tips/4-kesilapan-ibu-ibu-mesti-elak.html>

	2011	2015	2019
Kurang berat badan	11.6	12.4	14.1
Bantut	16.6	17.7	21.8
Susut berat badan	12.4	8.1	9.4

Masalah lain yang menyumbang kepada bantut ialah faktor ketinggian (genetik) ibu bapa iaitu ketinggian ibu kurang daripada 150 sentimeter (sm) serta ketinggian bapa kurang daripada 160sm juga boleh menyebabkan anak mereka terbantut.

“Namun, langkah-langkah pencegahan boleh diambil untuk memastikan masalah bantut dapat dicegah atau dikurangkan.”

Rajah 2: Graf berdasarkan ketinggian untuk kanak-kanaklelaki (atas) dan perempuan (bawah) yang berusia 2 hingga 18 tahun.

Sumber:
<https://www.opensports.com/testing/norms/height-growth-chart.htm>

Salah satu cara yang disarankan oleh kementerian kesihatan ialah dengan memantau pertumbuhan kanak-kanak dengan mencatat ukuran ketinggian mereka pada Carta Piawaian dan Carta Rujukan Pertumbuhan yang dikeluarkan oleh Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO) setiap tiga hingga enam bulan sekali (Rajah 2). Pemantauan kesihatan kanak-kanak boleh dilakukan secara berkala di klinik kesihatan oleh ibubapa dan penjaga. Menurut Pakar Diet Klinikal, Siti Hawa Mohd. Taib, kebantuan pada usia lima tahun dan ke bawah masih boleh diperbaiki namun intervensi pemakanan harus dimulakan seawal yang mungkin atau dengan pengambilan suplemen yang disarankan. Selain itu, langkah yang disyorkan untuk mengurangkan masalah ini ialah dengan mempertimbangkan pengambilan makanan tambahan secara oral atau *Oral Nutrition Supplement* (ONS). Pakar mengesyorkan pemberian ONS kepada kanak-kanak yang bantut dan mempunyai risiko kebantuan supaya masalah ini dapat dicegah dan ditangani. Kajian mendapati *Oral Nutrition Supplement* (ONS) amat berkesan meningkatkan kadar tumbesaran pada kanak-kanak yang tidak dapat memenuhi keperluan pemakanan, sama ada disebabkan oleh cerewet makan atau isu-isu lain. Selain itu, ibu bapa juga disarankan untuk berjumpa pakar pediatrik bagi mendapatkan kaunseling dan bimbingan untuk memastikan tumbesaran anak-anak yang sihat.

Disamping itu, ibubapa juga digalakkan untuk menyediakan menu yang sihat dan berkhasiat yang mengandungi kelima-lima kumpulan makanan iaitu sayur-sayuran; buah-buahan; nasi, mi, bijirin dan sumber karbohidrat yang lain seperti ikan, ayam, telur, daging dan kekacang serta susu dan produk tenusu supaya nutrisi yang lengkap dapat dipenuhi. Usaha berterusan oleh ibu bapa diperlukan untuk menjayakan program ini termasuklah meningkatkan kualiti diet dan tahap pemakanan yang mencukupi.. Kesemua nutrien ini bekerjasama dalam membantu kanak-kanak untuk mencapai potensi tumbesaran mereka yang optimum. Selain itu juga, Kementerian Kesihatan (KKM) sebagai agensi kerajaan telah menggandakan usaha untuk mencegah masalah ini dengan memperluaskan Program Pemakanan Komuniti Bandar (PCF) di lima negeri iaitu Kuala Lumpur, Putrajaya, Selangor, Pulau Pinang dan Perak. Antara inisiatif yang diambil termasuklah mensasarkan 1,000 hari pertama bermula dari proses kehamilan hingga kanak-kanak berusia dua tahun.

Langkah pencegahan ini bertujuan untuk mengawal dan mengurangkan masalah kekurangan zat makanan pada kanak-kanak di bawah umur 5 tahun dan memberi pendedahan (kesedaran awam) berkaitan kekurangan zat makanan kanak-kanak kepada kumpulan sasar melalui saluran media. Selain itu juga, KKM berusaha meningkatkan kompetensi anggota kesihatan di Klinik Kesihatan dan penjaga di taska berkenaan ilmu kesihatan dan pemakanan kanak-kanak.

Lanjutan daripada itu, satu jawatankuasa khas telah diwujudkan untuk memerangi kekurangan zat makanan dalam kalangan kanak-kanak di Malaysia. Jawatankuasa khas tersebut melibatkan pelbagai kementerian dan agensi termasuklah Kementerian Kesihatan, Kementerian Pendidikan, Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat serta Kementerian Perpaduan Negara untuk mengkaji punca kadar bantut yang tinggi merangkumi faktor pemakanan, persekitaran dan kemudahan. Jawatankuasa khas ini diketuai oleh Menteri Kesihatan dan telah melancarkan Pelan Strategik Kebangsaan Memerangi Masalah Beban Berganda Malpemakanan Dalam Kalangan Kanak-Kanak, 2022-2030. Dengan usaha dan kerjasama daripada pelbagai pihak ini, diharapkan masalah bantut dapat diatasi dan dapat dipulihkan selaras dengan kemudahan kesihatan, taraf berpendapatan yang lebih tinggi berbanding dekad terdahulu. Tanggungjawab mengurangkan masalah bantut di Malaysia merupakan usaha berterusan yang seharusnya dimainkan pelbagai pihak terutamanya ibu bapa, kerajaan, badan-badan pertubuhan bukan kerajaan dan seterusnya masyarakat sendiri.

